

BORIS I. TIŠČENKO

Symfonie č. 3

1. Meditace (att: I. Sostenuto molto – II. Più mosso – III. L'istesso tempo – IV. Tempo primo. Sostenuto molto) – 2. Postscriptum

SERGEJ M. SLONIMSKIJ

Concerto buffo

pro flétnu, trubku, klavír, bicí a smyčcové nástroje
1. Kánonická fuga – 2. Improvizace

MUSICI DI PRAGA

Řídí **EDUARD FISCHER**

Hudební režie Pavel Kühn (Symfonie) a Jan Vrána (Concerto)
Zvuková režie Václav Zamazal
Technická spolupráce Vladimír Kraffer

Nahráno 3.–6. dubna (Symfonie) a 15.–16. května 1973
(Concerto) v pražském studiu Domovina

© Dr. VÁCLAV KUČERA 1973 – COVER © JIŘÍ PAVLÍN 1973 –
PHOTOGRAPHY © PAVEL DOSOUDIL 1973

Z nahrávání

Setkání dvou výrazných představitelů mladší generace sovětských skladatelů na společné gramofonové desce není náhodné. Oba autoři patří k nejzajímavějším osobnostem leningradské školy a reprezentují plodné a přitom stylově průbojně vývojové tendence soudobé sovětské hudby jako celku. Společná estetická konfese, opírající se o uvědomělé úsilí obou autorů syntetizovat odkaz ruské a sovětské tradice s pokrokovými prvky soudobé světové hudby je umocněna i hlubokým osobním přátelstvím skladatelů, kteří jsou si navzájem prvními posluchači i kritiky každého dokončeného díla.

Boris Tiščenko (nar. 1939) vystudoval kompozici na leningradské konzervatoři, kde byl žákem G. Ustvolské, V. Salmanova, V. Vološinova a O. Jevlachova, aspiranturu pak absolvoval pod vedením Dmitrije Šostakoviče (1965). Klavír studoval ve třídě V. Michelise a A. Logovinského a brzy se uplatnil veřejně, především jako interpret svých vlastních skladeb. Po intenzivních uměleckých začátcích, k nimž patří jeho I. a II. symfonie (1961, 1962), vokální cyklus *Smutné písně* (1962) a balet *Dvanáct* (1963–64) podle dramaticky vypjaté poémy Alexandra Bloka, následoval první výrazný mezinárodní úspěch, když se Tiščenko stal absolutním vítězem mezinárodní soutěže mladých skladatelů při festivalu *Pražské jaro 1966* svým *Koncertem pro violoncello a orchestr* (1965). V souvislosti s tímto dílem vyzdvihla tehdy pražská kritika Tiščenkovu spontánní hudební invenci, nevšední smysl pro zvukovou expresi a lapidární způsob symfonického vyjadřování, což jsou rysy příznačné pro celou skladatelovu tvorbu. Jejím těžištěm se stala díla orchestrální a komorní, z nichž vynikají zejména čtyři klavírní sonáty (III. – 1966, IV. věnovaná Praze – 1972), umělecky závažné místo však patří i tvorbě hudebně dramatické a symfonicko-vokální. Svěžestí hudebních nápadů

a virtuózní instrumentaci vynikají tři dětské balety podle pohádek K. Čukotského, hloubkou myšlenkového záběru *Requiem na verše A. Achmatovové*. Skladatel se věnuje i kompozici scénické a filmové hudby, kde si ověřuje nové výrazové možnosti soudobého orchestru či menších nástrojových seskupení. V hudbě k vědecko-fantastickému filmu *Na jedné planetě* užil s úspěchem sonoristických principů formování symfonických ploch.

Tiščenkova III. symfonie, op. 36, vznikla v roce 1966. Podobně jako obě předchozí autorovy symfonie má pět částí, z nichž čtyři prvé věty tvoří výrazný gradační oblouk se společným názvem *Meditace* a závěrečná pátá věta, přinášející obsahový kontrast, je označena programovým titulem *Postscriptum*. I v tomto díle vystupuje do popředí Tiščenkův soustředěný smysl pro symfonickou stavebnost a jeho schopnost nekonvenčního zvukového vyjadřování, jehož prostředky jsou záměrně omezeny možnostmi komorního orchestru, nikoli však v běžném, ale osobitě složení: jsou zde zastoupeny vedle obvyklých smyčců všechny dechové nástroje, každý po jednom, a v okamžiku vrcholícího emocionálního napětí se ozve i též dvou sólových lidských hlasů.

Sergej Slonimskij (nar. 1932) se v době svých skladatelských začátků zaměřil cílevědomě na spojení ruských lidových intonačních zdrojů s výrazovými možnostmi hudby XX. století. Příznačně ruská melodika a rytmus, zvláště však melodicko-deklamační způsob přednesu ruských lidových pěvců byly s úspěchem rozpracovány v kantátě *Písně svobody* (1960) na lidový text pro mezzosoprán, baryton a velký orchestr. Symfonie z téhož roku inklinovala zřetelně k prokofjevovské tradici, zatímco kantáta osobitě reagovala na ruské období z tvorby Stravinského. Nové stylové prvky se objevily v *Sonátě pro klavír* (1962), v níž Slonimskij plodně využil odkazu tzv. druhé vídeňské sko-

ly. Významné místo ve skladatelově úsilí o novou stylovou syntézu zaujímá kantáta *Hlas ze sboru* (1963) na slova Alexandra Bloka, opera *Viriněja* (1966) a balet *Ikarus* (1967), jejichž myšlenková závažnost a společenský dosah našly právem ocenění.

Hlavní žánrovou oblastí, v níž se také odehrávají nejdůležitější stylové výboje tvorby Slonimského, je hudba komorní, reprezentovaná řadou svébytných děl. Sem patří *Čtyři polské strofy* (1963) pro mezzosoprán a flétnu na verše polského básníka A. Slonimského, skladatelova strýce, *Dialogy pro dechový kvintet* (1964), akcentující aktivní úlohu interpretů v aleatorní improvizaci, vokální scéna *Loučení s přítelem v poušti* (1966) pro vysoký hlas a klavír na text eposu *Gilgameš* a *Antifony pro smyčcové kvarteto* (1971), v nichž je citlivě využito kinetického pohybu zvuku v koncertním prostoru.

Slonimského *Concerto buffo* pro komorní orchestr bylo napsáno v roce 1964 a patří k nejúspěšnějším autorovým instrumentálním kompozicím. Skladatel v něm mimořádně šťastně vyřešil problém organického spojení národní lidové tradice, známé pod pojmem „hudba skomorochů“, se soudobým hudebním myšlením, tíhnoucím na jedné straně k principu seriální vázanosti a na druhé straně využívající aleatorického uvolnění ke kolektivní improvizaci. Tyto principy se promítly i do názvů dvou částí této tvarově pevně sevržené kompozice: 1. *Kánonická fuga*, 2. *Improvizace*. Partitura *Concerta buffa* jiskří instrumentálními nápady a vtipem, nepostrádá lyrickou působivost i výrazovou sílu. Je proto logické, že již při svém prvním provedení (28. 4. 1966) Souborem sólistů Leningradské filharmonie za řízení Eduarda Serova v Leningradě získala skladba plné sympatie publika.

VÁCLAV KUČERA

33¹/₃

stereo 1 10 1433 G